

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 4 ΑΞΙΕΣ

A_ΘΕ 4.3 Δικαιώματα

Εφαρμόζοντας (υλικό δραστηριοτήτων):

Βιβλικά κείμενα για τα ανθρώπινα δικαιώματα

«Όπως θέλετε να σας συμπεριφέρονται οι άνθρωποι, έτσι ακριβώς να συμπεριφέρεστε κι εσείς σ' αυτούς» (κατά Λουκάν, 6, 31).

«Όλα όσα θέλετε να σας κάνουν οι άλλοι άνθρωποι, αυτά να τους κάνετε κι εσείς· σ' αυτό συνοψίζονται ο νόμος και οι προφήτες» (κατά Ματθαίον, 7, 12).

«Σ' αυτή τη νέα κατάσταση δεν υπάρχουν πια εθνικοί και Ιουδαίοι, περιτμημένοι κι απερίτμητοι, βάρβαροι, Σκύθες, δούλοι, ελεύθεροι· του Χριστού είναι όλα και ο Χριστός τα διέπει όλα» (προς Κολοσσαείς, 3, 11).

«Δεν υπάρχει πια Ιουδαίος και ειδωλολάτρης, δεν υπάρχει δούλος και ελεύθερος, δεν υπάρχει άντρας και γυναίκα· όλοι σας είστε ένας, χάρη στον Ιησού Χριστό» (προς Γαλάτας, 3, 28).

«Κύριε, όταν οι κρίσεις σου εφαρμόζονται στη γη, μαθαίνει την δικαιοσύνη η οικουμένη» (Ησαΐας, 26, 9).

Πηγή: Ελληνική Βιβλική Εταιρεία, Αθήνα, 2003.

* * *

Αναπλαισιώνοντας (υλικό δραστηριοτήτων):

Η αναζήτηση των πανανθρώπινων αξιών

(Δυνατότητα επεξεργασίας με επιλογή και επιμέρους παραγράφων)

«Από τις αναζητήσεις των τελευταίων δεκαετιών μπορούμε να επισημάνουμε συνοπτικά ως κοινώς αποδεκτές από τις θρησκείες τις ακόλουθες αρχές και αξίες:

(α) Κοινή καταγωγή όλων των ανθρώπων. Οι μονοθεϊστικές θρησκείες βεβαιώνουν ότι ο Θεός εδημιούργησε το πρώτο ανθρώπινο ζεύγος. Είναι γνωστοί οι στίχοι-κλειδιά της Αγίας Γραφής: «Και εποίησεν ο Θεός τον άνθρωπον· κατ' εικόνα Θεού εποίησεν αυτόν, άρσεν και θήλυ εποίησεν αυτούς» (Γεν. 1:27, πρβλ. 1:26, 5:1). Οπως και η φράση του Αποστόλου Παύλου: «Εποίησέ τε εξ ενός αίματος παν έθνος ανθρώπων ο Θεός» (Πραξ. 17:26). [...]

(β) Θεμελιώδης αρχή σε όλες σχεδόν τις ανεπτυγμένες θρησκείες είναι ο Χρυσός Κανόνας. Στο κλασικό ινδουιστικό βιβλίο Μαχαμπαράτα διαβάζουμε: «Αυτή

είναι η σύνοψη του χρέους: Μην κάνεις ποτέ στους άλλους κάτι το οποίο θα σου προξενούσε πόνο αν γινόταν σε σένα». Όταν ο Κομφούκιος ρωτήθηκε: “Υπάρχει μια λέξη η οποία να χρησιμεύει ως κανόνας πρακτικός για όλη τη ζωή;”, απάντησε: “Δεν είναι αυτή η λέξη η αμοιβαιότητα; Λοιπόν, μην κάνεις στους άλλους ό,τι δεν θα ήθελες να κάνουν σε σένα”. [...] Στην ιουδαϊκή σκέψη επαναλαμβάνεται συχνά η αρχή “ο μισείς, μηδενί ποιήσης” (Τωβίτ 4:15) ή με τα λόγια του μεγάλου ραββί Χιλέλ (1ος αι. π.Χ. - 1ος αι. μ.Χ.): “Μην κάνεις στους άλλους ό,τι δεν θα ήθελες να κάνουν αυτοί σε σένα”. [...] Στα αποφθέγματα που αποδόθηκαν αργότερα στον Μωάμεθ, συναντούμε και το εξής: “Κανείς από σας δεν είναι πιστός εφόσον δεν επιθυμεί για τον αδελφό του αυτό το οποίο επιθυμεί για τον εαυτό του”.

Για να μην δημιουργούνται όμως αποσπασματικές εξιδανικευμένες εικόνες, πρέπει να πούμε ότι στα διάφορα ιερά κείμενα των θρησκειών υπάρχουν και φράσεις που οδηγούν σε διαφορετικές κατευθύνσεις.

(γ) Σεβασμός στη ζωή. Όλες οι θρησκείες απαγορεύουν τον φόνο. Ινδικές θρησκευτικές σχολές συνιστούν σεβασμό σε κάθε μορφή ζωής και την αποφυγή θανατώσεως των ζώων. Στις περί φόνου εντολές μπορεί να θεωρηθεί ότι λανθάνει και η απαγόρευση κάθε μορφής βασανισμού. Επίσης, η τρομοκρατία και η βία στις οικογενειακές, στις επαγγελματικές και στις διεθνείς σχέσεις. Το θέμα, πάντως, του πολέμου -αμυντικού ή επιθετικού- παραμένει πολύπλοκο και διατυπώνονται θέσεις εκ διαμέτρου αντίθετες.

(δ) Η δικαιοσύνη και η εντιμότητα αναγνωρίζονται ως θεμελιώδεις αρετές σε πολλές θρησκείες (π.χ. στον Κομφουκιανισμό η δικαιοσύνη είναι μία από τις τέσσερις σημαντικότερες. [...]) Και στις τρεις μονοθεϊστικές θρησκείες η δικαιοσύνη θεωρείται βασικό χαρακτηριστικό των ανθρώπων του Θεού. Στην έννοιά της συνυπάρχουν οι έννοιες της εντιμότητας, της θεοσεβείας, ακόμη και της αγιότητας. Διότι αυτή φέρει τον άνθρωπο πλησιέστερα στον Θεό. Η γενική αρχή αποσαφηνίζεται ακόμα ειδικότερα στις προστακτικές «ου κλέψεις», μην εκμεταλλεύεσαι, μη δωροδοκείς, μη στηρίζεις τη διαφθορά, μην εξαπατάς [...]

(ε) Σε όλες τις θρησκείες υπάρχουν εντολές ή απλές οδηγίες για τη συμπεριφορά των φύλων μεταξύ τους, που καθορίζουν τον σεβασμό στις γενετήσιες σχέσεις. Εδώ, όμως, οι παραλλαγές είναι πολύ περισσότερες. Βασική πάντως παραμένει η εντολή «μην ασελήσεις», μην εκτραπείς σε γενετήσια ανηθικότητα. Κατά βάσιν, οι εκπρόσωποι των διάφορων θρησκευτικών παραδόσεων συμφωνούν ότι κανείς δεν έχει το δικαίωμα να υποτιμά τους άλλους στις γενετήσιες σχέσεις, να τους οδηγεί ή να τους κρατεί σε σεξουαλική εξάρτηση. Η έξαρση της εκμεταλλεύσεως νεαρών γυναικών και παιδιών, που παρατηρείται στις ημέρες μας, καταδικάζεται ομόφωνα.

(στ) Τα περισσότερα θρησκευόμενα αναφέρονται στην ειρήνη, ως ευχή, ως χρέος, ως σκοπό [...] ως τρόπο για την αρμονική συμβίωση μιας κοινωνίας βάσει συγκεκριμένων κανόνων συμπεριφοράς: και ως εσωτερική ειρήνη, με την κατασίγαση των παθών, του φόβου, της αγωνίας. [...]

(ζ) Στο πρόβλημα της φτώχειας υπάρχει μεγαλύτερη απόκλιση ως προς τις ερμηνείες και τη λύση. [...] Θρησκευτικά συστήματα που ξεκίνησαν από την ινδική χερσόνησο υιοθέτησαν την άποψη ότι οι συνθήκες ζωής είναι συσσώρευση του “κάρμα”, των καλών ή κακών έργων των προτέρων μορφών ζωής, των μεταβιώσεων (“σαμσάρα”). Η διέξοδος από την κατάσταση αυτή είναι δυνατή σε μια επόμενη φάση υπάρξεως. Η καλοσύνη προς τους ενδεείς επαινείται και εξασφαλίζει θετικό «κάρμα». Ο Βουδισμός, υιοθετώντας τις περί “κάρμα” και “σαμσάρα” αρχές, πρότεινε ως ουσιαστική λύση, ως ιδανικό του τέλειου ανθρώπου, του βουδιστή μοναχού, την απόλυτη φτώχεια. Συγχρόνως έλαβε πρόνοια για τη συντήρηση των μοναχών, προβάλλοντας ως βασική αρετή των λαϊκών την ευσπλαχνία (τη “μέτα”) προς όσους βρίσκονται σε ένδεια ή άλλη ανάγκη και καταδικάζοντας την πλεονεξία και τη χλιδή. [...] Ο κατ’ εξοχήν πάντως υπερασπιστής των φτωχών αναδείχθηκε ο Ιησούς Χριστός με τη ζωή και τη διδασκαλία Του. Υπογράμμισε την αξιοπρέπεια του φτωχού, την αξία του ενώπιον του Θεού, στηλίτευσε την ασπλαχνία των πλουσίων, ύμνησε τη δικαιοσύνη, αποκάλυψε την αγάπη και επέμεινε σ’ αυτή.

(η) Ως κορύφωμα της προσφοράς στην κλίμακα των αξιών θεωρείται η αγάπη. Ο Χριστιανισμός με τρόπο μοναδικό τόνισε τις πανανθρώπινες διαστάσεις της αγάπης. Αποσαφήνισε με το δυνατότερο φως την πολυεδρική έννοια και σημασία της. Την επεξέτεινε πέρα από κάθε όριο, φυλετικό, θρησκευτικό, κοινωνικό [...] Την ταύτισε με την υπέρτατη πραγματικότητα, με τον Θεό. “Ο Θεός αγάπη εστι, και ο μένων εν τη αγάπη εν τω Θεώ μένει και ο Θεός εν αυτώ” (Α΄ Ιω. 4:16). Ενέπνευσε με μοναδικό τρόπο τη βίωση και την άσκησή της».

Γιαννουλάτος, Αναστάσιος, αρχιεπ. Αλβανίας, «Η αναζήτηση των πανανθρώπινων αξιών. "Ποιες είναι οι βασικές αρχές που μπορούν να γίνουν αποδεκτές ακόμη και από εκπροσώπους διαφορετικών θρησκειών;». *Καθημερινή της Κυριακής*, 10-10-2004. Ανακτήθηκε από http://users.uoa.gr/~nektar/orthodoxy/explanatory/anastasios_giannoylatos_seeking_for_universal_values.htm (12/9/2016).